

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Žiga Šajtegel

**RAZŠIRJENOST HOMOFBIJE V SLOVENSKIH
GIMNAZIJAH**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2019

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Žiga Šajtegel

**RAZŠIRJENOST HOMOFBIJE V SLOVENSKIH
GIMNAZIJAH**

Diplomsko delo

Mentorica: red. prof. dr. Vesna Leskošek

Ljubljana, 2019

Razširjenost homofobije v slovenskih gimnazijah

Povzetek diplomskega dela

Namen diplomskega dela je raziskati razširjenost homofobije v slovenskih gimnazijah. V teoretičnem uvodu sem razložil razlike med realnim in sistemskim nasiljem, pojasnil nastanek in pomen vrstniškega nasilja oziroma pojma »bullying«, kakšne posledice prinaša vrstniško nasilje ter kako ga prepoznati. Zanimalo me je tudi, kaj vpliva, da nasilneži postanejo to, kako preprečiti nasilje v šolskem okolju ter kakšne posledice prinaša homofobija v šolsko okolje. V nadaljevanju sem omenil tudi nekaj raziskav, ki so že bile izvedene na področju homofobije v slovenskih srednjih šolah in poskušal predstaviti razširjenost in resnost tega problema. Predstavil sem tudi trenutno pravno sankcioniranje, analizo učnega načrta ter zaključil z delovanjem in seznanjenostjo šolskih svetovalnih delavk pri spopadanju s homofobijo v šolskem okolju. V raziskovanem delu diplomskega dela sem se posvetil svoji raziskavi. Želel sem ugotoviti in prikazati, kako pogosto so dijaki slovenskih gimnazij žrtev govoric ali laži na podlagi njihove spolne umerjenosti, kako pogosto se pojavlja homofobija preko interneta ali družabnih omrežij, kako pogost je pojav poškodovanja oziroma kraje osebne lastnine zaradi spolne usmerjenosti ter kako pogosto so dijaki v šolskem okolju žrtev zmerljivk, oponašanja, groženj ali vzdevkov zaradi njihove spolne usmerjenosti. Zanimalo me je tudi, kako pogosto dijaki v šolskem okolju slišijo homofobne zmerljivke, kako pogosto so bili fizično napadeni zaradi njihove spolne umerjenosti, ali so poiskali pomoč v primeru, da so bili žrtev homofobije, ter kje so jo poiskali. Na koncu me je zanimalo, kaj je oviralo tiste dijake, ki so bili žrtev homofobije, pa pomoči niso poiskali. Ugotovil sem, da je homofobija v šolskem okolju prisotna, predvsem v obliki govoric, oponašanja, groženj ali vzdevkov. Ugotovil sem tudi, da večina dijakov sliši homofobne zmerljivke vsaj nekajkrat na mesec ter da večina dijakov, ki so bili žrtev homofobije v šolskem okolju, ni poiskalo pomoči. Na koncu sem dodal še razpravo, sklepe in predloge.

Ključne besede homofobija, slovenske gimnazije, razširjenost homofobije, nasilje

Extent of homophobia in Slovene secondary schools

Graduation Thesis Abstract

The purpose of this thesis is to find the extent of homophobia in Slovene secondary schools. In the introduction I have explained in theory the differences between real and systemic violence. I have also explained the origin and meaning of peer violence, the concept of bullying, how to recognize it and its consequences. I wanted to find out what causes children and young adults to become bullies, how to prevent bullying in school environment and the effects homophobia has in the school environment. Some researches made on homophobia in Slovene high schools are also mentioned later on. I also tried to find out severity and widespread of this issue. Severity and extent of this issue are examined. Law-enforced sanctions and syllabus are analyzed and presented. At the end of the theoretic part of the thesis, I have examined the functioning and familiarity of school social workers with facing homophobia in school environment. In the research part of the thesis I have focused on my research. I wanted to find out and present how often were the students of Slovene secondary schools victims of rumors or lies, based on their sexual orientation, the widespread of homophobia on the internet or on social media, the occurrence of physical violence with a result of injuries or mugging because of sexual orientation. I wanted to find out how often they were victims of insults, imitation, threats and (offensive) nicknames because of their sexual orientation. I also took interest in how often the students heard homophobic insults, had been physically assaulted based on their sexual orientation, if they sought help and if they have, where they had found it. At the end of the methodological part of the thesis I was interested in the why students who had been victims of homophobia have not tried to seek help. I discovered that homophobia is in fact a widespread issue in the school environment, mostly in the form of rumors, imitation, threats and offensive nicknames. I also found out most of the students hear homophobic imitations at least a few times a month and that most of the students who had been victims of homophobia in the school environment have not sought help. At the end I added a dissertation, conclusions and propositions.

Keywords homophobia, Slovene secondary schools, extent of homophobia, violence

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	1
1.1	Nasilje	1
1.1.1	Vrstniško nasilje	2
1.1.2	Kaj vpliva, da nasilneži postanejo to	3
1.1.3	Preprečevanje različnih oblik nasilja	4
1.2	Homofobija v šolskem okolju	6
1.2.1	Posledice homofobije v šolskem okolju	8
1.2.2	Rezultati raziskav na področju homofobije v šolskem okolju.....	9
1.3	Pravno sankcioniranje homofobije v šolah	9
1.3.1	Pomen predpisov za obveznost enakega obravnavanja v šolstvu.....	10
1.3.2	Analiza učnega načrta.....	11
1.4	Delovanje in seznanjenost šolskih svetovalnih delavcev pri soočanju s homofobijo v šolskem okolju.....	12
2	PROBLEM.....	13
2.1	Hipoteze	13
3	METODOLOGIJA	14
3.1	Vrsta raziskave, model raziskave in spremenljivke	14
3.2	Raziskovalni instrumenti in viri podatkov	14
3.3	Populacija in vzorčenje	15
3.4	Zbiranje podatkov	15
3.5	Obdelava in analiza podatkov	15
4	REZULTATI	17
4.1	Analiza pridobljenih podatkov	17
4.2	Preverjanje hipotez.....	23
5	RAZPRAVA IN SKLEPI	25
6	PREDLOGI.....	27
7	VIRI IN LITERATURA	28
8	PRILOGE.....	31
8.1	Vprašalnik	31

KAZALO TABEL

Tabela 3.1: Spremenljivke	14
Tabela 4.1: Širjenje govoric in laži na podlagi spolne usmerjenosti glede na posamezne spolne usmerjenosti	18
Tabela 4.2: Žrtev zmerljivk, oponašanja, groženj ali vzdevkov zaradi spolne usmerjenosti glede na posamezno spolno usmerjenost	20
Tabela 4.3: Odločitev glede pomoči glede na vrsto spolne usmerjenosti	22

KAZALO GRAFOV

Graf 4.1: Spolna usmerjenost dijakov in dijakinj	17
Graf 4.2: Širjenje govoric in laži na podlagi spolne usmerjenosti	17
Graf 4.3: Širjenje govoric in laži na podlagi spolne usmerjenosti preko interneta ali družabnih omrežij	18
Graf 4.4: Ukradena ali poškodovana zasebna lastnina zaradi spolne usmerjenosti	19
Graf 4.5: Žrtev zmerljivk, oponašanja, groženj ali vzdevkov zaradi spolne usmerjenosti	19
Graf 4.6: Pogostost homofobnih zmerljivk v šolskem okolju	20
Graf 4.7: Pogostost fizičnega napada zaradi spolne usmerjenosti	21
Graf 4.8: Odločitev glede pomoči	21
Graf 4.9: Iskanje pomoči	22
Graf 4.10: Ovire pri iskanju pomoči	23

1 UVOD

Problem homofobije v srednješolskem izobraževanju se mi zdi smiselno raziskovati, saj sem na podlagi prebrane literature spoznal, da se o homoseksualnosti in homofobiji v šolskem okolju govori premalo. V šolah je veliko diskriminacije na podlagi istospolne usmerjenosti oziroma se pojavi, kadar posameznik oziroma posameznica ne ustreza tipičnim vedenjskim vzorcem, ki so pričakovani za fante in dekleta. Poleg tega v Sloveniji podobna raziskava že nekaj časa ni bila izvedena. Zanimalo me bo tudi, ali so se razmere v zadnjih letih izboljšale ali pa je homofobija v šoli še vedno v veliki meri prisotna v življenju (pre)mnogih dijakov. Pripomogel bi rad k ozaveščenosti srednjih šol v Sloveniji, da bi bilo treba na tem področju sprejeti ostrejša ukrepe, ki bi zagotavljale pravne posledice za kršitelje Zakona o uresničevanju načela enakega obravnavanja (Ur. l št. 93/07 in 33/16, ZUNEO) ter boljšo zaščito vseh učencev, ki se zaradi svoje spolne usmerjenosti, ali pa če jih drugi identificirajo kot istospolno usmerjene, v šoli počutijo neprijetno.

1.1 Nasilje

Razpotnik razlikuje med dvema vrstama nasilnega vedenja, in sicer med realnim in sistemskim nasiljem. Značilnost realnega nasilja je v tem, da neposredno boli in da ga lahko vidimo – nanj pokažemo s prstom. Za razliko od realnega nasilja pa je sistemsko manj vidno in deluje preko institucij in struktur naše družbe ter ostala neopaženo, saj ga posamezniki obravnavajo kot samoumevnega. Tako na primer homoseksualnost velikokrat ostaja neopažena, saj se heteroseksualnost obravnava kot samoumevno spolno usmerjenost. Tako je heteronormativnost vpeta v sistem, ki je do homoseksualnosti lahko diskriminiran. Realno in sistemsko nasilje sta med seboj neposredno povezani, saj sistemsko nasilje ključno vpliva na pojav in razširjenost realnega nasilja.

Žižek (2007, str. 8) dodaja, da je ključna značilnost sistema, da disciplinira z uporabo različnih nasilnih oblik delovanja vse posameznike, ki ga kršijo. Pomembno je, da se oblikuje družbeni sistem, ki ne govori o marginalnih skupinah, kot da ne obstajajo. Sistemsko nasilje se reproducira in opravičuje s specifičnim razumevanjem odklonskosti, ki naj bi jasno ločevala med »nami« normalnimi in »njimi« nenormalnimi. Ostrman (2002, str. 137) poudari pomembnost družbenega nasilja, ki pomeni izločanje iz družbe zaradi drugačnosti, v katero

spada tudi ne-ustrežanje tradicionalnim spolnim stereotipom, ki jih imamo o moških in ženskah.

Ule (2005, str. 38) poudarja, da je sistemsko nasilje posledica predsodkov in stereotipov do manjšin in marginalnih skupin. Ugotavlja, da cilj predsodkov niti ni več toliko neposredno povezan z odtravanjem manjšin in marginalnih skupin na rob družbe, temveč strah, da bi se z različnimi socialnimi, vzgojnimi, zdravstvenimi in drugimi procesi njihova »nenormalnost« oziroma drugačnost izničila, torej da bi postali nam enaki. Pahor (1999, str. 9) trdi, da je nasilje pomemben element socializacije otrok v družini in šoli, kajti skozi proces socializacije se otrok uči, kaj je skupnega kulturi, v kateri se je rodil. Uči se, kaj je prav, kaj narobe, kaj je belo in kaj črno, o dobrem in zlu ter o *nas* in *onih*. Če kultura, v kateri se je posameznik rodil, dovoljuje homofobijo, posamezniki razvijejo vedenje, ki homofobnega nasilja sploh ne obravnava kot nasilja, saj ga prepoznava kot nekaj pomembnejšega, višjega. Kuhar (2009, str. 29) dodaja, da so žrtve nasilnih dejanj pogosto označene kot grešni kozli, kot pripadniki družbenih skupin, ki jih lahko upravičeno diskriminiramo in to uporabimo kot sredstvo za sproščanje frustracij in za svoje lastno boljše počutje. Kuhar in Šori (2017, str. 22) ugotavljata, da so *oni* esencialno drugačni (po načinu življenja, vrednotah, spolnih navadah itd.) in zato »nezdružljivi« z *nami*. Predstavljeni so kot grožnja družbenemu sistemu, s čimer se upravičuje in legitimira njihova diskriminacija. Kuhar in drugi (1999, str. 8) dodajajo, da je vsaka oblika diskriminacije tudi oblika psihičnega nasilja, ker omejuje potencial diskriminirane družbene skupine ter posameznih pripadnic in pripadnikov te skupine.

1.1.1 Vrstniško nasilje

S proučevanjem vrstniškega nasilja so začeli v Angliji, Skandinaviji in na Japonskem. Poimenovali so ga s terminom »bullying«. Pojav so začeli raziskovati, saj so se začeli pojavljati samomori učencev in dijakov, ki so bili posledica prav medvrstniškega nasilja. Spada med najbolj prepoznane vrste nasilja v šoli. Pojav pri nas prevajamo kot trpinčenje in ustrahovanje (Pušnik, 1999).

Dijaki se od prvega dne, ko se pridružijo sovrstnikom v šoli, učijo sodelovanja in uveljavljanja. V takih skupinah se vedno najdejo močnejši in šibkejši posamezniki. Šibkejši so žrtve ustrahovanja in trpinčenja s strani drznejših posameznikov. Najbolj skrb vzbujajoča pa ni delitev na močnejše in šibkejše posameznike, temveč zavedanje, da nasilje, ki ga povzročajo močnejši posamezniki, služi sproščanju frustracij in ustvarjanju dobrega počutja.

V takšnem primeru ne govorimo več o močnejših in šibkejših dijakih, temveč o nasilnežih in njihovih žrtvah (Habbe, 2000).

Lines (2008, v Lešnik, 2009, str. 31) bullying definira kot »kontinuirano vedenje fizičnega, psihološkega, socialnega, verbalnega ali čustvenega ustrahovanja s strani enega ali več vrstnikov. Bullying je vsako dejanje, od udarcev do dejanj vzdevkov, ki te razjezijo, razburijo ali prizadenejo«. Rigby (2008, str. 26) ločuje med odkritim in prikritim vrstniškim nasiljem. Prikrito vrstniško nasilje vsebuje žaljive vsebine, poslane po družabnih omrežjih, namerno izključevanje oseb iz skupine, skrivanje in jemanje osebnih stvari, neupoštevanje in drugo. Govori o zlorabi moči, kar naj bi bilo bistvo »bullyinga«, o nemoči žrtve in o premoči povzročitelja nasilja. Avtor značilnosti bullyinga opredeli kot nasilje, v katerem povzročitelji uživajo nad žrtvijo nasilja; nasilje, pri katerem se dejanja ponavljajo; nasilje, kjer se žrtve nočejo ali se ne morejo braniti; nasilje, ki je povzročeno namerno, ter nasilje, ki ni izzvano s strani žrtve nasilja.

Rivers in Duncan (2013, str. 28) izpostavljata nov fenomen, ki se je začel pojavljati po letu 2000 z množično uporabo interneta, in ga poimenujeta »cyberbullying«. Gre za ustrahovanje in trpinčenje po družabnih omrežjih, kjer velikokrat povzročitelj nasilja ostane neznan, saj se kriva pod anonimnim imenom ali profilom. Ustrahovanje in trpinčenje zaradi istospolne usmerjenosti se po navadi začneta že v osnovni šoli, čeprav žrtve nasilja takrat še velikokrat ne vedo, da so žrtve prav zaradi istospolne usmerjenosti in se tega začnejo zavedati v kasnejših letih (Plummer, 2001).

Zabukovec Kerin (2002, str. 110) izpostavi znake, po katerih najbolje prepoznamo žrtev vrstniškega nasilja. Ta oseba pogosto hlini bolezen ter ne želi prihajati v šolo; pojavita se lahko slabost in bruhanje; učni uspeh se nenadoma poslabša; oseba lahko govori o samomoru ter ga morebiti poskuša celo izvesti; na telesu so opazne modrice, ki jih oseba noče pojasniti; pojavita se lahko poslabšanje samopodobe ter zaprtost vase; starše takšna oseba tudi pogosto prepričuje, da jo spremljajo v šolo in iz nje; v šolo pogosto prihaja prezgodaj, da bi se izognil srečanju s svojimi sovrstniki ali pa prihaja prepozno, ko so njegovi sovrstniki že v razredih.

1.1.2 Kaj vpliva, da nasilneži postanejo to

Na nasilje v šolskem okolju vpliva več dejavnikov. Med drugim struktura osebnosti vpletenih subjektov, emocionalna pismenost, identiteta, njihove intelektualne in psihofizične sposobnosti, primarna socializacija v najširšem pomenu, izkušnje, vrednote, klima v šolskem

okolju itd. Ta vrsta nasilja se dogaja neposredno v prostoru medosebnih odnosov, socialnih vlog, skupinske dinamike ter komunikacije v šolskem prostoru. Nasilje imenujemo tudi z besedo subjektivno nasilje, saj se udeleženci v odnosu med seboj poznajo. Neposredno nasilje naj bi bila nedovoljena oblika vedenja v šolskem okolju (Lešnik idr., 2009).

1.1.3 Preprečevanje različnih oblik nasilja

Habbe (2000, str. 72) navaja nekatere predloge za zmanjšanje in preprečevanje nasilja, ki jih razdeli v tri večje kategorije. Za učinkovito obvladovanje varnosti otrok so posebno pomembni:

1. ozračje, ki ne dopušča nasilja,
2. razvit sistem preprečevanja nasilja,
3. ukrepi za takojšnje posredovanje v primeru nasilja.

1. OZRAČJE, KI NE DOPUŠČA NASILJA

Ozračje v šoli naj bi samo po sebi onemogočalo nasilno vedenje. Pomembno je, da se v šoli postavijo jasna pravila, ki zapovedujejo, kakšno vedenje je v šolskem okolju sprejemljivo in kakšno ne. Pomembno je, da so pravice, odgovornosti, pričakovanja in posledice nesprejemljivega vedenja predstavljene na razumljen način vsem učencem in zaposlenim v šolskem okolju. Določena pravila morajo biti posebej namenjena podpori žrtvam, s čimer da šola jasno sporočilo, da nasilja ne dopušča. Pomembno je tudi, da v odnosih med učitelji in učenci prevladuje spoštovanje, toplina, sprejemanje, poleg naštetega pa tudi red in disciplina. Prav pozitiven odnos učiteljev ima namreč velik vpliv na razvoj samospoštovanja otrok. Učitelji in njihove osebne vrednote, ki jih z vsakdanjim vedenjem prenašajo na svoje učence, prav tako uspešno pripomorejo k zmanjšanju nasilja v šolskem okolju (Habbe, 2000).

Habbe (2000, str. 73) prav tako kot pomemben dejavnik, ki vpliva na ozračje v šolskem okolju, omenja ugled vodstva šole in njenih učiteljev. »Spominjam se ravnatelja, pred katerim so učenci, ki so med odmori na hodnikih sedeli po tleh, v trenutku skočili pokonci, ko pa ga je zamenjal ravnatelj, znan po blagem značaju, so po tleh ne le sedeli, temveč včasih celo ležali. Čeprav se to morda zdi komu nepomembna podrobnost, pa sta bila temu primerna tudi red in disciplina v enem in drugem šolskem okolju« (Habbe, 2000). Šole s popustljivim vodstvom in učitelji, ki ne upoštevajo pravil o dopustnosti vedenja, imajo zaradi tega več težav z nasiljem kot tiste s strogim vodstvom in v očeh učencev uglednim učiteljskim zborom (Habbe, 2000).

»Če ima šola jasna pravila, ki se nanašajo na spodbujanje strpnosti in spoštovanje raznolikosti, bi morala spodbujati srečanja ali drugačno sodelovanje s predstavniki nevladnih organizacij, ki so strokovnjaki za LGBT-vprašanja ali se kako drugače ukvarjajo s spolnimi manjšinami, obenem pa bi takšno sodelovanje moralo postati tudi del učnega procesa« (Magić in Swierszcz, 2012, str. 50).

2. SISTEM PREPREČEVANJA NASILJA

Šola naj bi bila organizirana tako, da vsakodnevno spodbuja vse zaposlene k skupnemu reševanju problemov in sodelovanju z dogovorjenimi cilji. Posebno pozornost naj bi namenila spretnosti prepoznavanja in sprejemanja razlik, vzpostavljanja prijateljskih odnosov ter mirnega reševanja težav in sporov, ki naj jih v vsakdanjih procesih, kot so razredne ure, roditeljski sestanki, zunajšolske dejavnosti in podobno, učitelji prenašajo na svoje učence. Zavedati se je treba, da se morajo teh spretnosti naučiti najprej učitelji samo, zato je ključnega pomena, da šole posvetijo več pozornosti in denarja za njihovo dodatno izobraževanje (Habbe, 2000).

Nemalokrat se zgodi, da so učenci žrtve prevelikih zahtev šole ali pričakovanj staršev. To vodi v izgubo samozavesti in samospoštovanja, kar jih naredi vse bolj neuspešne. Takrat je pomembno, da šola z različnimi metodami pomaga tem učencem povrniti samozaupanje. Lahko se na primer vključijo v krožke, ki temeljijo na njihovih interesih. To jim bo pomagalo povrniti občutek samozavesti, saj bodo delovali na področjih, v katerih so močni in uspešni. Tem učencem je smiselno pomagati preko drugih učencev, ki v tem vidijo smisel in zadovoljstvo (Habbe, 2000).

Ena izmed klasičnih metod zagotavljanja varnosti otrok v šoli je večja navzočnost odraslih. Pri tem mislimo na navzočnost odraslih (na primer zaposlenih na šoli) v bližini stranišč in na hodnikih – predvsem med odmori in v času malice ter kosila – saj se tam in takrat nasilna dejanja največkrat izvajajo. Navzočnost spada med najcenejše in najučinkovitejše oblike preprečevanja nasilja. Pomembno je, da smo pozorni na vsak najmanjši znak nasilnega vedenja in da ukrepamo nemudoma in ustrezno (Habbe, 2000).

Posebno pozornost in skrb je treba posvetiti novincem pri prehodih na različne ravni šolanja (na primer prvi in peti razred osnovne šole ter prvi letnik srednje šole) in ob zamenjavi šole. V teh obdobjih se najdejo posamezniki, ki se na novo situacijo ne prilagodijo tako kmalu, so bolj plahi, manj samozavestni, morebiti celo osamljeni in so zato lahka tarča nasilnih sovrstnikov ali starejših posameznikov in skupin (Habbe, 2000).

3. UKREPANJE

Naloga šole je, da vsako leto med učenci, učitelji in starši z razgovori in anketami izvede analizo stanja, s katero ugotovi vrsto problemov ter uspešnost izvedenih ukrepov in doseganja predhodno zadanih ciljev. Pomembno je, da smo še posebej dosledni pri spoštovanju pravil in izvajanju ukrepov, kajti še tako mala popustljivost ali odstopanje od pravil lahko sproži plaz novih prekrškov. Prav tako pa je nujno izvajati vnaprej pripravljen program dela s posameznimi nasilnimi posamezniki ter njihovimi žrtvami (Habbe, 2000).

1.2 Homofobija v šolskem okolju

Po Zaviršek in Sobočan (2012) homofobično nasilje vključuje vse vrste nasilja zoper osebo, ki se identificira kot istospolno, bispolno ali transspolno usmerjena ali pa jo druga oseba dojema kot takšno. »Pojem homofobije je v najširšem pomenu opredeljen kot odpor in agresivno negativen odnos do LGBT-osebe« (Zaviršek in Sobočan, 2012, str. 14). Pomembno se je zavedati dejstva, da je oseba lahko žrtev homofobije, če se identificira z istospolno usmerjenostjo ali ne (Bouley, 2007). To se največkrat zgodi, saj ne ustrezajo tradicionalnim spolnim stereotipom, kar pomeni, da jih sošolci in sošolke ne dojemajo kot »prave« fante ali »prava« dekleta (Kuhar, 2001).

Raziskave na področju istospolne usmerjenosti kažejo, da več kot polovica LGBT-učencev skriva svojo spolno usmerjenost, saj se bojijo, da bi bili žrtev zavračanja, ustrahovanja, izključevanja in drugih oblik homofobije, bodisi s strani njihovih sošolcev ali učiteljev. Izvajalci homofobije največkrat delujejo pod okriljem nevidnega odobravanja šolske skupnosti. Po raziskavah sodeč šolski pravilniki ne vsebujejo zaščite LGBT-učencev, zato ni presenetljiva ugotovitev, da je šolsko okolje pogosto označeno kot strogo heteronormativno, ki prisili mlade LGBT-osebe, da skrivajo svojo spolno identiteto. To večina tudi počne, čeprav je »coming out« pomemben proces v zasebnem življenju vsakega LGBT-posameznika, saj vpliva na njegovo samopodobo ter na njegove odnose z drugimi. Treba se je zavedati, da spolne usmerjenosti ni mogoče izbrati, temveč je neločljiv del posameznika (Magić in Swierszcz, 2012).

Poznamo različne oblike homofobnega nasilja. Le-to se lahko izraža skozi homofobne zmerljivke, kot so peder, homič, toplovodar, lezba in druge, potem kot ustrahovanje, izogibanje in skozi druge oblike psihološkega ali verbalnega nasilja. Slednje pogosto vodi tudi do nasilnih fizičnih napadov. Homofobno nasilje nad LGBT-dijaki pogosto izvajajo tudi

učitelji, na primer s tem, da se izogibajo pogovorom, ki so povezani s spolno identiteto v razredu, ali preko odkritih homofobnih komentarjev, ki še dodatno spodbujajo homofobijo v šoli. Raziskave sicer kažejo, da bi veliko učiteljev o homoseksualnosti razpravljalo, pa nimajo dovolj strokovnih informacij na to temo (Magić in Swierszcz, 2012).

Pogovori o homoseksualnosti in homofobiji niso edini pristop, ki neposredno vpliva na zmanjšanje nasilja nad LGBT-dijaki v šoli, vsekakor pa velja za pomemben začetni pristop, ki prebije molk in na ta način postavi temelje za nediskriminatoren dialog in ozaveščanje učencev in učiteljev, prav tako pa tudi snovalcev učnih načrtov, ki lahko pripomorejo k zmanjšanju homofobije preko uvedbe konkretnjših proti-diskriminacijskih strategij in politik (Magić in Swierszcz, 2012).

Lipkin (1999) je ugotovil, da pogovor oziroma omemba teme homoseksualnosti in homofobije ne zadostuje, če želimo pripomoči k zmanjšanju verbalnega in fizičnega nasilja na področju istospolne usmerjenosti, saj dijaki in dijakinje, prav tako tudi profesorji in profesorice, ne bodo pripravljene mirno sprejeti informacij, ki so v neskladju z njihovimi prepričanji. Lipkinu se zdi bolj pomembno »transformativno interaktivno učenje«. Cilj tovrstnega učenja je pri slehernem dijaku doseči takšno stopnjo moralne presoje, da bo v ospredju spoštovanje pravic vsakega dijaka in njegovega dostojanstva. Zgoraj omenjen model učenja je mogoče uresničiti, če pri posamezniku najprej vzpostavimo kognitivno disonanco v smislu, da pokažemo, da so njegovi argumenti za ali proti nezadostni pri razrešitvi moralnega konflikta.

Ena izmed tipičnih značilnosti družbenega izključevanja LGBT-posameznikov je ravno v njihovi nevidnosti, na kar ključno vpliva pomanjkanje prepoznavanja LGBT-posameznikov kot enakovrednih članov določene družbe. Vse to vodi v izključevanje in diskriminacijo na vseh ravneh življenja, zato je pomembno, da o problemu homofobije spregovorimo na glas (Takacs, 2006).

»Homofobno ustrahovanje po Magić in Swierszcz (2012, str. 32) lahko vključuje naslednje vedenje:

1. zmerjanje, širjenje govoric in opravljanje o spolni usmerjenosti ali identiteti mladostnika,
2. širjenje negativnih gejevskih šal,
3. uporabo homofobnih groženj ali vedenja,
4. fizični ali spolni napad,
5. prepoved osebi, da sodeluje pri aktivnostih in igrah ali drugih družabnih dogodkih,
6. krajo osebnih predmetov ali poškodovanje lastnine s homofobnimi grafiti,

7. uporabo elektronske pošte, SMS ali drugih spletnih tehnologij za grožnje ali širjenje govoric o spolni usmerjenosti ali identiteti posameznika,
8. neželjeno razkritje ali grožnje po razkritju osebe kot lezbijke, geja, biseksualno ali transspolne osebe pred sošolci, učitelji ali družino«.

Pan (2007, str. 14) ugotavlja, da so heteroseksualni odnosi prikazani kot pravilo človekove seksualnosti. Vse ostalo, kar obstaja izven binarnega sistema dveh spolov, spolnih identitet, skupnosti in dejavnosti ter različic povezovanja v družine, so tako razumljeni kot odklonski, nenormalni in nesprejemljivi.

Za veliko homofobnega nasilja je odgovornih tudi učiteljev, saj ga velikokrat ignorirajo, ga ne prijavljajo oziroma ne nudijo pomoči in opore žrtvi homofobije. Žrtve so poročale, da so zaradi prisile po uskladitvi v heteronormativno okolje želele čim manj »kazati« svoje istospolno usmerjenost, prav tako pa so nekateri ubrali pot izolacije in osamitve, nekateri po osamljenih hodnikih, drugi pa po WC-jih, predvsem v času malice in kosil (Magić, 2008).

1.2.1 Posledice homofobije v šolskem okolju

Ker se v večini šol mladi LGBT-posamezniki in posameznice počutijo ogrožene, to vodi v težave pri učenju ter v depresijo ali anksioznost. LGBT-dijaki so pogosteje nagnjeni k samopoškodovanju in poskusom samomora v primerjavi z njihovimi heteroseksualnimi sovrstniki. »Če se homofobno nasilje ne ustavi in kaznuje, nasilneži menijo, da homofobnega nasilja ni treba spremeniti« (Magić in Swierszcz, 2012). Pomembno se je zavedati, da imajo tudi LGBT-dijaki potrebo po izražanju svoje spolne usmerjenosti, čeprav se pogosto bojijo, da bodo tarča homofobije. Vse to vodi v zatiranje lastnih občutkov, kar lahko vodi v depresijo, panične napade ter najhujše – v poskuse samomorov (Velikonja, 2004).

Diskriminacija na podlagi istospolne usmerjenosti pogosto privede do poslabšanja posameznikovega položaja na drugih področjih vsakdanjega življenja in mu na ta način onemogoča »normalno« delovanje (Makkonen, 2002). Kuhar in drugi (1999, str. 9) dodajajo, da posledice homofobije v šolskem okolju prizadenejo žrtvino samozavest, njeno osebnost, samovrednotenje in samospoštovanje. Dodajajo, da je povrnitev izgubljenega samozaupanja dolg in naporen proces. S tem avtorji zavržejo trditev, da je fizično nasilje bolj problematično od psihičnega, kajti prav psihično nasilje ima lahko zelo hude posledice v življenju vsakega geja, ki je bil diskriminiran v šolskem okolju.

Zanimiva je raziskava, ki je bila izpeljana na Severnem Irskem po vzorcu 190 oseb. Pokazala je, da je o samomoru razmišljalo kar 71 % posameznikov, ki so sodelovali v tej raziskavi. Najbolj skrb vzbujajoč pa je podatek, da je pri teh v veliki večini razlog bil ravno v istospolni usmerjenosti, in sicer kar v 80 % (McNamee, 2006).

1.2.2 Rezultati raziskav na področju homofobije v šolskem okolju

Maljavac in Magić (2009, str. 96) omenjata, da šola ni varen prostor za istospolno usmerjene mlade, saj kar 27 % posameznikov poroča, da so že bili žrtev fizičnega napada. Poleg tega sama razkritost spolne usmerjenosti ne vpliva bistveno na stopnjo homofobije, ki jo bo oseba morebiti doživela. Sicer obstajajo minimalne razlike med tistimi posamezniki, ki so se razkrili pred svojimi učenci, ter med tistimi, ki se niso. Osebe, ki so se razkrile, poročajo, da so bile žrtve psihičnega ali fizičnega nasilja v 57 %, delež pa je nekoliko nižji pri osebah, ki se niso razkrile, in sicer 43 %. Avtorja tudi ugotavljata, da se o homoseksualnosti in homofobiji – glede na pomembnost te tematike – govori premalo, saj v povprečju 85 % vprašanih gejev in lezbijk poroča, da v šoli niso govorili ali pa so govorili zelo malo o teh dveh temah. Avtorja prav tako omenjata, da je polovica gejev in lezbijk razkrita v šolskem okolju pred vsaj nekaj izmed njihovih sošolcev, 31 % pa poroča, da so razkriti pred večino. Položaj pa je popolnoma drugačen, če pogledamo razkritost pred učitelji. Kar 91 % posameznikov poroča, da niso razkriti pred svojim učiteljem ali učiteljico. Razlog pa naj bi bil ta, da se večina ne počuti dovolj varnih, da bi spregovorila o tej temi ali pa se jim razkritje ne zdi pomembno.

Zanimiva je tudi raziskava, ki je bila izvedena v Kanadi in se je ukvarjala s stopnjo homofobnih besed, ki so bile izrečene v šolskem okolju. Rezultati so bili skrb vzbujajoči, saj se je izkazalo, da kanadski srednješolci po večkrat na dan uporabljajo zmerljivko »peder« pri obračunavanju z njihovimi vrstniki, pri tem pa je beseda uporabljena kot žalitev (Sweet in DeRoches, 2008).

1.3 Pravno sankcioniranje homofobije v šolah

Pravni viri na področju šolstva izrecno ne omenjajo termina homofobija. Sicer obstajajo odločbe, ki prepovedujejo diskriminacijo na podlagi osebne okoliščine, v katero je vključena tudi (isto)spolna usmerjenost, ampak ostajajo na splošni ravni. Če se osredotočimo na Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja (ZUNEO), ki prepoveduje posredno in

neposredno diskriminacijo in nadlegovanje na podlagi osebne okoliščine, v katero spada tudi spolna usmerjenost, to pomeni, da do tovrstnih primerov ne bi smelo prihajati, saj bi morala inšpekcija, ki je pristojna pri področju šolstva, kršitelje tega zakona obravnavati zaradi prekrška. Pri tem pa se pristojni na inšpektoratu pogosto sklicujejo za nepristojne pri vprašanju homofobije v šolskem okolju, čeprav je obstoj diskriminacije in homofobije potrdil zagovornik načela enakosti in enakega obravnavanja. Vse to pomeni, da bi morala obstoječa zakonodaja na tem področju zahtevati ukrepanje pristojnih v primerih diskriminacije, ker pa ni dovolj izrecna, to pristojni na področju inšpektorata pogosto izkoristijo na način, da se izognejo odgovornosti (Kuhar idr., 2011).

Če primerjamo zaščito pred diskriminacijo med dijaki in profesorji v šolskem okolju, lahko pridemo do zaključkov, da so profesorji bolje zaščiteni, saj lahko za zaščito njihovega položaja uporabijo delovnopravno zakonodajo, v kateri je pristojnost zgoraj omenjene delovne inšpekcije jasneje določena. Če govorimo, da je ureditev inšpekcijskega nadzora v ZUNEO pomanjkljivo urejena, pa to nujno ne velja za Zakon o delovnih razmerjih (Ur. L, št. 21/13, ZDR-1), saj so tu pristojnosti inšpekcijskega nadzora bolj in jasnejše opredeljene. Obstaja pa še eno bistveno razlikovanje med profesorji in dijaki, pri čemer so slednji na neenakovrednem položaju, saj Zakon o delovnih razmerjih izrecno določa pogoje, ki jih je delodajalec delavcu dolžan zagotoviti. V te pogoje se šteje tudi zagotovilo, da nobeden izmed delavcev ne bo žrtev spolnega ali drugega nadlegovanja in trpinčenja. Zaključimo lahko, da bi podobno ureditev glede na pogostost in razširjenost zmerljivk in drugih oblik trpinčenja potrebovali tudi v razmerju do dijakov (Kuhar idr., 2011).

1.3.1 Pomen predpisov za obveznost enakega obravnavanja v šolstvu

Republika Slovenija pozna precej zakonov, ki so relevantni na področju izobraževanja in šolstva. Ti so Zakon o osnovni šoli (Ur. L, št. 81/06), Zakon o gimnazijah (Ur. L, št. 1/07), Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju (Ur. L, št. 68/17), Zakon o visokem šolstvu (Ur. L, št. 32/12), Zakon o višjem strokovnem izobraževanju (Ur. L, št. 86/04 in 100/13) in Zakon o maturi (Ur. L, št. 1/07 in 46/16). Nobeden od navedenih predpisov ne vsebuje določb o prepovedi diskriminacije, temveč jo vsebuje drug podzakonski akt – Pravilnik o šolskem redu v srednjih šolah (Ur. L. 60/10 in 30/18), ki v drugem členu določa, da ima dijak pravico do enakega obravnavanja ne glede na spol, raso, narodnost, vero, socialni položaj družine ali katero koli drugo osebno okoliščino. Imajo pa tudi šole možnost sprejeti svoje pravilnike in zakonske akte, ki po svoje bolj ali manj ščitijo svoje dijake (Maljevac in Magić, 2009).

Čeprav zgoraj omenjeni zakonski akti ne vsebujejo izrecne prepovedi diskriminacije na podlagi istospolne usmerjenosti, pa nekateri od njih vsebujejo pozitivne obveznosti izobraževalnih institucij, katerih namen je pri dijakih povečati občutljivost na podlagi zgoraj omenjenih osebnih okoliščin ter spodbujati okolje, v katerem dijaki drug drugega ne diskriminirajo. »Zakon o osnovni šoli v drugem členu določa, da je eden od ciljev osnovnega izobraževanja učenje o medsebojni strpnosti, spoštovanju različnosti in sodelovanju z drugimi, spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter preko tega razvijati sposobnost življenja v demokratični družbi« (Kuhar idr., 2011).

1.3.2 Analiza učnega načrta

Analiza osnovnošolskega kurikulumuma je pokazala, da je homoseksualnost kot tema za razpravo omenjena zgolj enkrat, in sicer v petem razredu osnovne šole, ko naj bi se učencem predstavil koncept raznolikosti, ki bi moral vključevati tudi istospolno usmerjenost (Magić in Swierszcz, 2012).

Analiza učnega načrta osnovnih šol z vidika vključevanja tem homoseksualnosti in homofobije je pokazala, da učni načrt vsebuje teme, kot so izpodbijanje stereotipov, recimo o bolezni HIV, da ni zgolj bolezen, ki jo dobijo geji. Prav tako učni načrt vsebuje spoznavanje različnih oblik družin ter razvoj strpnega odnosa so teh oblik, prav tako pa tudi razlikovanje ljudi glede na različne osebne okoliščine, kot so spol, spolna usmerjenost, starost, vera, barva kože in narodnost. Sicer istospolna usmerjenost in diskriminacija na podlagi te osebne okoliščine nista izrecno vključeni med teme v učnem načrtu, kar nekateri profesorji nadomeščajo tako, da o tej temi spregovorijo posamezniki iz nevladnih organizacij, ki so bolj izobraženi na tem področju, kot so na primer Amnesty International Slovenia ali pa Društvo informacijski center Legebitra (Komidar in Mandeljc, 2009).

Šola ima nalogo, da učencem zagotavlja enake učno-vzgojne priložnosti, ne glede na spol, religijo, etničnost ter spolno usmerjenost. Socialnega učenja se učimo tudi zunaj učilnic, na primer v vrstniških skupinah. Iz tega lahko sklepamo, da spada šola med prostore, kjer živimo v skladu z družbenimi normami, ki jih tudi posredujemo. Le-te se reproducirajo med sošolkami in sošolci, posredujejo jih učni načrti, učno gradivo ter učitelji in učiteljice. Pri tem razlikujemo tiste, ki vsebino podajajo z veliko osebnega aranžmaja, ne da bi kogar koli diskriminirali, drugi pa nasprotno – tako da namerno diskriminirajo. Šolsko okolje ni le mesto reprodukcije dominantne kulture, kamor spada homofobija, temveč je pomembno mesto produkcije seksualnih in drugih identitet (Zaviršek in Sobočan, 2012).

1.4 Delovanje in seznanjenost šolskih svetovalnih delavcev pri soočanju s homofobijo v šolskem okolju

Seznanjenost in ozaveščenost šolskih svetovalnih delavcev ter aktivna angažiranost pri preprečevanju homofobičnega diskurza je ključnega pomena za hitro posredovanje v primeru tovrstnega diskurza. Šolski svetovalni delavci morajo, kadar se nasilje in diskriminacija na podlagi istospolne usmerjenosti pojavita, le-to neposredno, hitro in konkretno nasloviti. Pomembno je tudi, da so šolski svetovalni delavci zmožni homofobijo prepoznati. Kar 64 % šolskih delavcev sicer poroča, da so v okviru izobraževanja prejeli premalo informacij na temo homofobnega nasilja in da bi potrebovali več informacij na to temo (Magić, 2012).

Posredovanje šolskih svetovalnih delavcev na šoli pri obravnavi homofobičnega nasilja je ključnega pomena. Njihova podpora mora vključevati tudi specifične potrebe istospolno usmerjenih dijakov in dijakinj, med katerimi je pogosto v ospredju njihovo razumevanje in zaupnost pri razkritju njihove istospolne usmerjenosti. Pomembno je, da dijak v socialnem delavcu vidi podporno osebo, ki ne bo izdala njegovega zaupanja in ga bo podpirala v njegovih odločitvah (Magić, 2012).

Objektivno in nediskriminatorno stališče pri obravnavi in zaznavi homofobičnega nasilja šolskih svetovalnih delavcev ter ostalih zaposlenih na šoli ustvarja potrebne pobude in osnovo za dosledno delovanje zoper homofobije v šolskem okolju. To vključuje:

- ustvarjanje zaupnega okolja za žrtve homofobnega nasilja,
- dekonstrukcijo heteronormativnih šolskih praks do te mere, da bodo omogočale enakopravno sobivanje in sodelovanje različnih spolnih usmerjenosti in spolnih identitet,
- prizadevanja za uporabo jasnega jezika, ki ne izključuje in drugih reprezentacij, ki spodbujajo razumevanje in spoštujejo različnost slehernega posameznika (Magić, 2012).

2 PROBLEM

Idejo o temi za raziskavo sem dobil ob prebiranju članka o razširjenosti homofobije v kanadskih srednjih šolah. Raziskava se mi je zdela zanimiva in poučna. Ker nisem zasledil, da bi bilo na to temo napisanih že veliko diplomskih del in ker se mi zdi, da je problem relevanten tudi v našem okolju, sem se odločil, da bi bilo temo primerno raziskovati tudi v Sloveniji. Raziskoval bom razširjenost homofobije v slovenskih gimnazijah. Ugotovitve raziskave bodo služile tudi za ozaveščanje o tem, da so potrebni boljši in ostrejši ukrepi na področju zaščite učencev v slovenskih srednjih šolah. Zanimalo me bo predvsem, ali so dijaki v slovenskih srednjih šolah tarča homofobičnega nasilja. Osebno menim, da je problem prisoten tudi v naših šolah. Srednješolci ne doživljajo zgolj homofobnih izpadov, temveč so tudi sami homofobni. Podatki iz že obstoječih raziskav (Magić in Maljavac) nakazujejo, da homofobno nasilje v slovenskih gimnazijah obstaja, sam pa ga želim še dodatno raziskati.

Zanimala med bodo naslednja izhodišča:

1. Ali so v slovenskih gimnazijah pogosto prisotne homofobne zmerljivke ter psihično in fizično nasilje nad osebami, ki se samo-identificirajo kot geji ali lezbijke ali biseksualci ali nad osebami, za katere se predvideva, da so geji, lezbijke ali biseksualno usmerjene.
2. Ali je psihično nasilje predhodnik fizičnega nasilja?
3. Ali so žrtve psihičnega in fizičnega nasilja poiskale pomoč?

2.1 Hipoteze

Z raziskavo želim potrditi ali ovreči naslednje hipoteze:

H1: Vsaj 20 % dijakov je že bilo v šolskem okolju žrtev psihičnega nasilja.

H2: Vsaj 70 % dijakov vsaj 1-krat na teden sliši homofobične zmerljivke.

H3: Več kot 50 % žrtev psihičnega nasilja je kasneje doživelo še fizično nasilje.

H4: Žrtve psihičnega in fizičnega nasilja v večini primerov (več kot 50 %) nikoli niso poiskale pomoči.

H5: Več kot 10 % dijakov je že doživelo fizično nasilje zaradi njihove spolne usmerjenosti ali zaradi njihove predpisane spolne usmerjenosti.

3 METODOLOGIJA

3.1 Vrsta raziskave, model raziskave in spremenljivke

Raziskava je kvantitativna in deskriptivna. Namen deskriptivne raziskave je količinsko (kvantitativno) opredeliti ali oceniti osnovne značilnosti proučevanega pojava (Mesec, 1997).

V kvantitativnih raziskavah zbiramo številčne podatke o pojavih, ki nas zanimajo (Mesec, 1997). Glede na raziskovanje je ta raziskava torej kvantitativna, saj bom pri zbiranju podatkov zbral predvsem številčne podatke, ki bodo zbrani z vprašalnikom.

Tabela 3.1: Spremenljivke

SPREMENLJIVKA	INDIKATOR	MODALITETE	RAVEN MERJENJA
Homofobne zmerljivke	Obkrožen odgovor anketiranca na vprašalniku.	Vsak dan, nekajkrat na teden, enkrat na teden, nekajkrat na mesec, enkrat na mesec, nekajkrat na leto, nikoli.	Nominalna raven
Psihično nasilje	Obkrožen odgovor anketiranca na vprašalniku.	DA/NE	Nominalna raven
Fizično nasilje	Obkrožen odgovor anketiranca na vprašalniku.	Vsak dan, nekajkrat na teden, enkrat na teden, nekajkrat na mesec, enkrat na mesec, nekajkrat na leto, nikoli.	Nominalna raven
Spolna usmerjenost	Obkrožen odgovor anketiranca na vprašalniku.	Heteroseksualec/ka, gej ali lezbijska, biseksualec/ka, drugo, ne želim odgovoriti.	Nominalna raven
Iskanje pomoči	Obkrožen in zapisan odgovor anketiranca na vprašalniku.	Nisem bil žrtev homofobije v šolskem okolju, da, sem poiskal pomoč, ne, pomoči nisem poiskal.	Nominalna raven

3.2 Raziskovalni instrumenti in viri podatkov

Kot merski instrument sem uporabil anketni vprašalnik. Prevezel sem ga iz že obstoječe raziskave »A Queer day in Canada, examining Canadian high school students' experiences with school based homophobia«, ki je bila izvedena v Kanadi in ga preoblikoval v skladu s cilji in hipotezami moje raziskave. Prav tako sem dodal nekaj vprašanj. Vprašalnik vsebuje 10 vprašanj, od katerih je 9 vprašanj zaprtega tipa, eno vprašanje pa odprtega tipa. Odgovori

nanje so glede na mersko lestvico nominalni. Vprašalnik sem priložil kot prilogo 1 na koncu diplomske naloge.

3.3 Populacija in vzorčenje

Populacijo v moji raziskavi predstavljajo vsi gimnazijci, ki so v šolskem letu 2018/2019 obiskovali katero koli izmed slovenskih gimnazij.

Vzorec je neslučajnostni priročni, saj sem šole izbral glede na njihovo odzivnost oziroma zainteresiranost za sodelovanje pri svoji raziskavi. Izbral sem gimnazijsko raven izobraževanja, in sicer sem anketne vprašalnike razdelil v Gimnaziji Bežigrad, Gimnaziji Jožeta Plečnika ter Gimnaziji Celje - Center. V raziskavo sem želel vključiti med 120 in 150 anketirancev, da bodo rezultati čim bolj natančni.

3.4 Zbiranje podatkov

Podatkov nisem zbiral osebno, temveč so mi pri tem pomagale osebe, ki jih poznam. V Gimnaziji Celje - Center sem za pomoč prosil ravnatelja šole, ki mi je odobril, da lahko anketo izvedem v dveh razredih. Razreda je izbral naključno. Sestro, ki obiskuje Gimnazijo Celje – Center, sem nato prosil, ali lahko ankete posreduje ravnatelju šola. Ko so dijaki izpolnili ankete, jih je znova posredoval moji sestri. To sta bila razreda drugih letnikov splošne gimnazije. V Gimnaziji Bežigrad in Gimnaziji Jožeta Plečnika pa sem ankete posredoval kolegicama, ki obiskujeta 4. letnik srednje šole. Vsaka izmed njiju je anketirala po 1 razred. Za pomoč sta prosili tudi profesorico, ki je z dijaki izvedla anketo 2 minuti pred koncem šolske ure. Anketiranje je potekalo od 15. novembra 2018 do 14. aprila 2019.

3.5 Obdelava in analiza podatkov

Podatke sem kvantitativno obdelal. Pridobljene podatke iz vprašalnikov sem razvrstil glede na razširjenost homofobije. Nato sem izmed grupiranih podatkov izdelal tabele s pomočjo programa Microsoft Office Excel. Da bi bil prikaz bolj slikovit, sem v istem programu na podlagi tabel izdelal tudi grafe. Tabela oziroma graf sem izdelal za vsako vprašanje posebej, se pravi, da je ena enota na grafu en študent, ki se je odločil za določeno

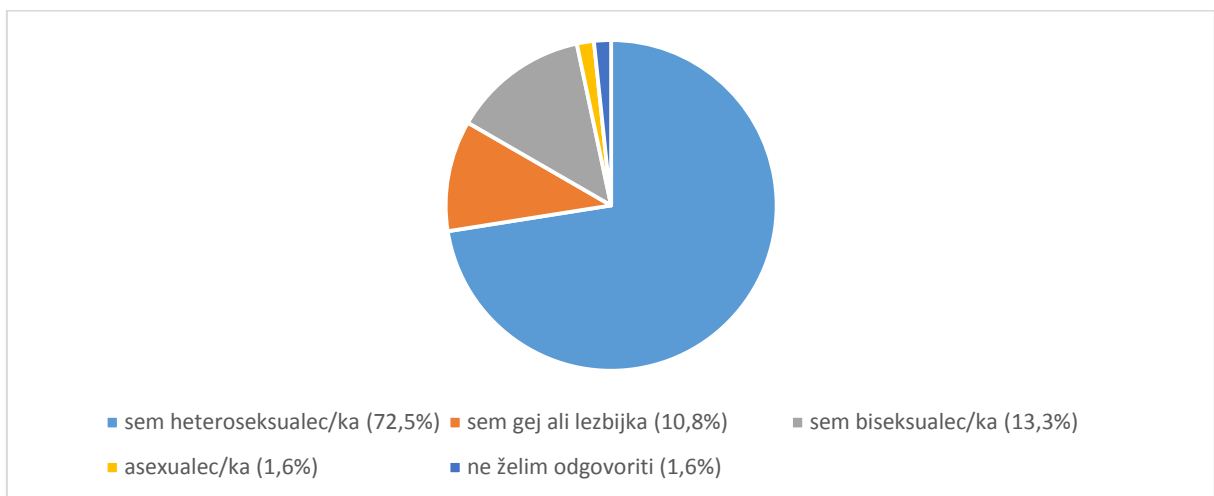
možnost. Odprto vprašanje sem obdelal kvalitativno. V primeru, da so bili opisi obsežnejši, sem jih kodiral.

4 REZULTATI

4.1 Analiza pridobljenih podatkov

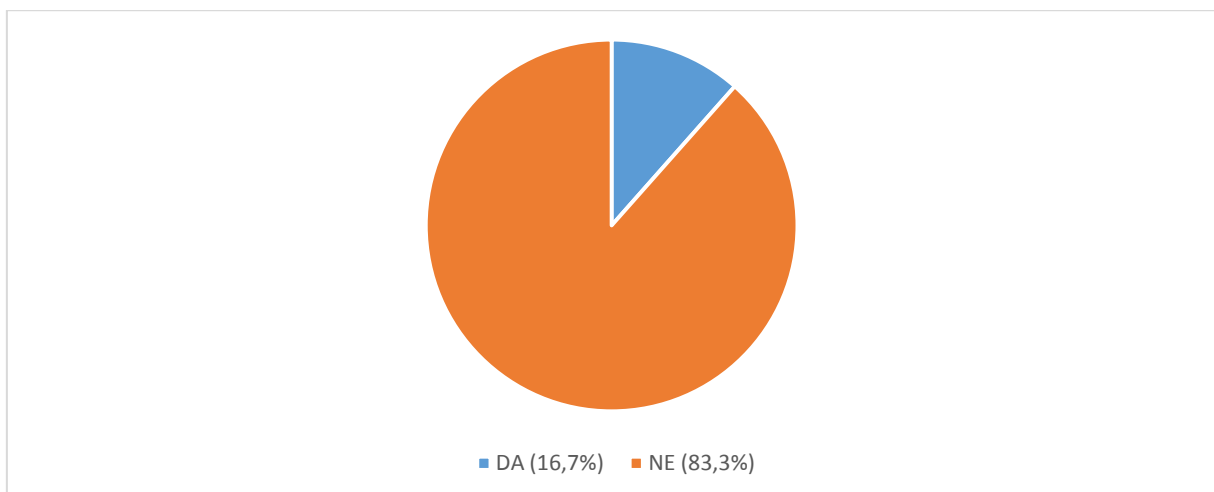
Na vprašanje o spolni usmerjenosti je odgovorilo vseh 120 anketirancev. Od tega jih je bilo 87 heteroseksualcev/heteroseksualk (72,5 %), 13 gejev ali lezbijk (10,8 %), 16 biseksualcev/biseksualk (13,3 %), 2 interseksualca/interseksualki (1,6 %), 2 (1,6 %) pa na vprašanje nista želela odgovoriti. Rezultate tega vprašanja sem predstavil v Grafu 4.1.

Graf 4.1: Spolna usmerjenost dijakov in dijakinj

Na vprašanje, ali so v zadnjem letu dijaki o anketirani osebi širili govornice ali laži zaradi njegove spolne usmerjenosti, je 100 dijakov odgovorilo z odgovorom NE (83,3 %), 20 dijakov pa z odgovorom DA (16,7 %). Rezultate tega vprašanja sem predstavil v Grafu 4.2.

Graf 4.2: Širjenje govornic in laži na podlagi spolne usmerjenosti

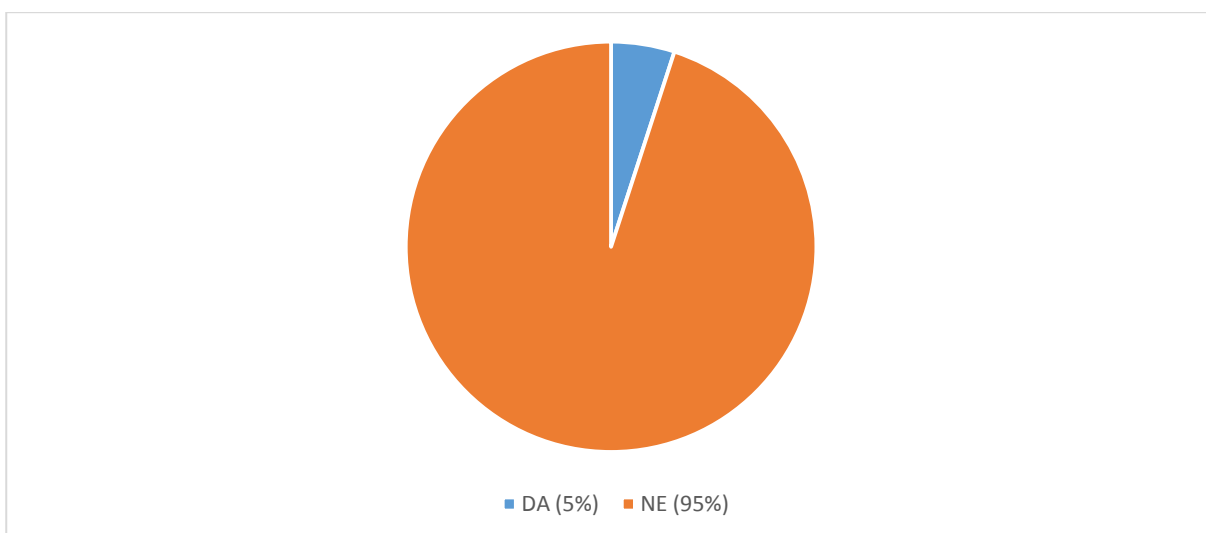
Spodnja tabela prikazuje, da največ homofobije v šolskem okolju doživljajo homoseksualno in biseksualno usmerjeni posamezniki, saj je kar 10 od 13 anketirancev že bilo žrtev homofobije v slovenskih gimnazijah, kar znaša 77 %. Številka je nekoliko manjša pri biseksualno usmerjenih anketirancih, in sicer o širjenju govoric in lažeh poroča 6 izmed 16 oseb, kar znaša 37,5 %. Skrb vzbujajoče pa je tudi, da sta dva anketiranca odgovorila, da sta že bila žrtev širjenja laži in govoric na podlagi njune spolne usmerjenosti, čeprav sta se samo opredelila kot heteroseksualno usmerjena. To pomeni, da so v slovenskih gimnazijah tudi heteroseksualno usmerjeni posamezniki lahko žrtev homofobije, čeprav v manjši verjetnosti.

Tabela 4.1: Širjenje govoric in laži na podlagi spolne usmerjenosti glede na posamezne spolne usmerjenosti

	Heteroseksualna	Homoseksualna	Biseksualna	Aseksualna
DA	2	10	6	2
NE	85	3	10	0

Na vprašanje, ali so dijaki v zadnjem letu širili govorice ali laži na podlagi spolne usmerjenosti preko interneta ali družabnih omrežij, je 114 anketirancev odgovorilo z NE (95 %), medtem ko je 6 anketirancev odgovorilo z DA (5 %). Rezultate tega vprašanja sem predstavil v Grafu 4.3.

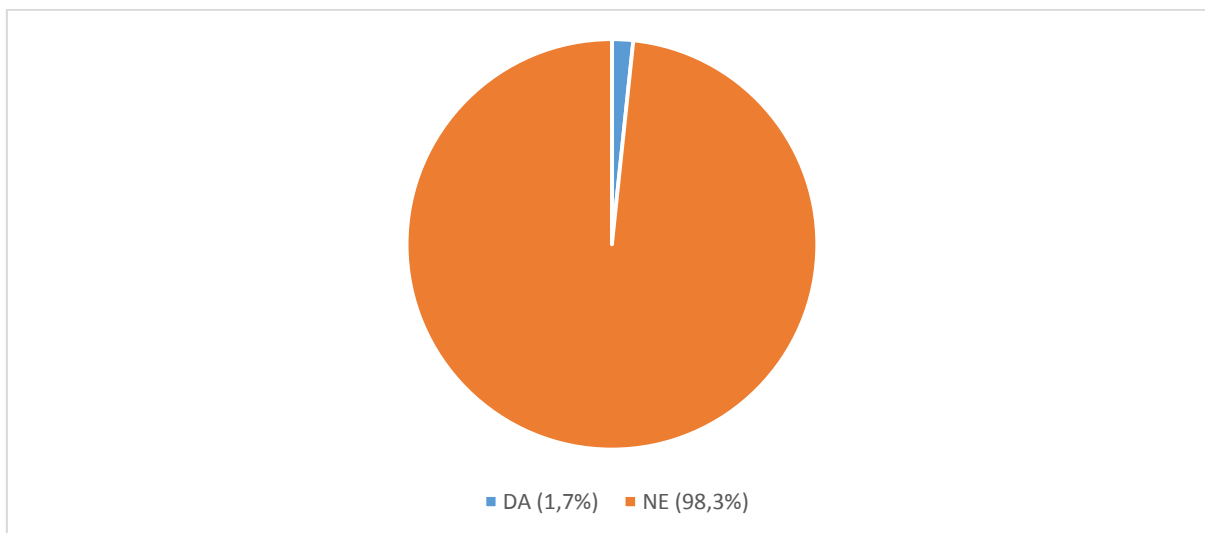
Graf 4.3: Širjenje govoric in laži na podlagi spolne usmerjenosti preko interneta ali družabnih omrežij

Na vprašanje, ali so dijaki na šoli anketiranca v zadnjem letu namerno poškodovali njegovo osebno lastnino ali pa so jo ukradli/skrili zaradi njegove spolne usmerjenosti, je 118 anketirancev odgovorilo z NE (98,3 %), medtem ko sta 2 anketiranca odgovorila z DA (1,7

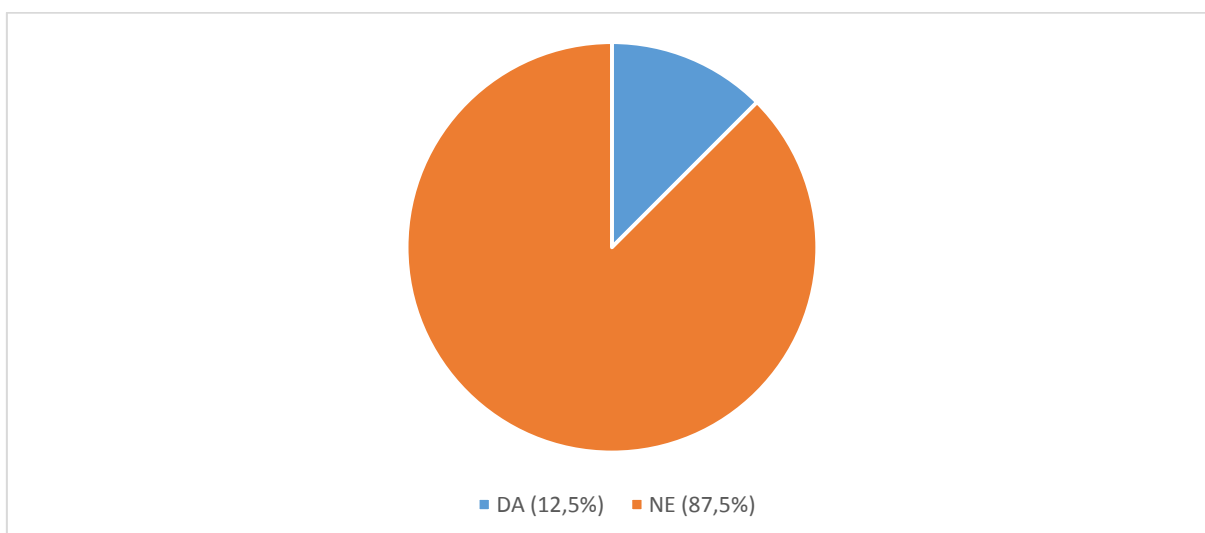
%). Oba anketiranca sta bila homoseksualno usmerjena. Rezultate tega vprašanja sem predstavil v Grafu 4.4.

Graf 4.4: Ukradena ali poškodovana zasebna lastnina zaradi spolne usmerjenosti

Na vprašanje, ali so bili v zadnjem letu žrtev zmerljivk, oponašanja, groženj ali vzdevkov zaradi njihove spolne usmerjenosti, je 105 anketirancev odgovorilo z NE (87,5 %), medtem ko je 15 anketirancev odgovorilo z DA (12,5 %). Rezultate tega vprašanja sem grafično predstavil z grafom 4.5.

Graf 4.5: Žrtev zmerljivk, oponašanja, groženj ali vzdevkov zaradi spolne usmerjenosti

Druga tabela prikazuje, da so največ zmerljivk, oponašanja, groženj ali vzdevkov zaradi njihove spolne usmerjenosti doživeli homoseksualno usmerjeni anketiranci. Od 13 jih je

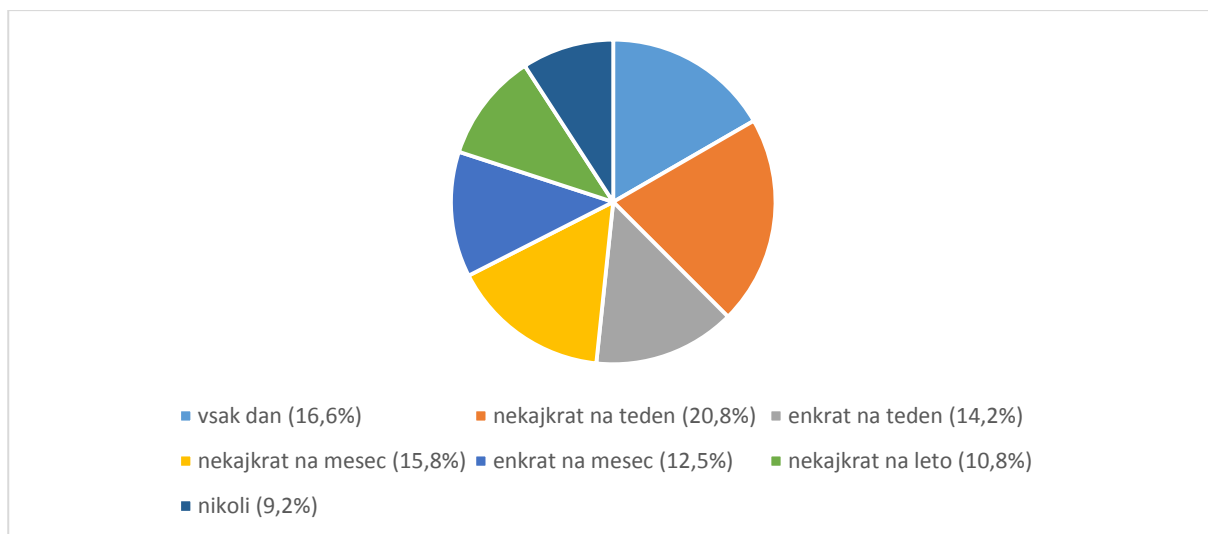
namreč kar 9 poročalo, da so bili žrtev zmerljivk, kar znaša 56,3 %. Tudi biseksualno usmerjeni posamezniki so v precejšnji meri poročali, da so bili žrtev zmerljivk (25 %).

Tabela 4.2: Žrtev zmerljivk, oponašanja, groženj ali vzdevkov zaradi spolne usmerjenosti glede na posamezno spolno usmerjenost

	Heteroseksualna	Homoseksualna	Biseksualna	Aseksualna
DA	1	9	4	2
NE	87	4	12	0

Na vprašanje, kako pogosto v šolskem okolju slišijo besedo »peder«, »toplovodar« »fag«, »lejzba« ali katerokoli drugo homofobno zmerljivko, je 20 anketirancev odgovorilo vsak dan (16,6 %), 25 anketirancev nekajkrat na teden (20,8 %), 17 anketirancev enkrat na teden (14,2 %), 19 anketirancev nekajkrat na mesec (15,8 %), 15 anketirancev enkrat na mesec (12,5 %), 13 anketirancev nekajkrat na leto (10,8 %) in 11 anketirancev nikoli (9,2 %). Rezultate tega vprašanja sem grafično predstavil z grafom 4.6.

Graf 4.6: Pogostost homofobnih zmerljivk v šolskem okolju

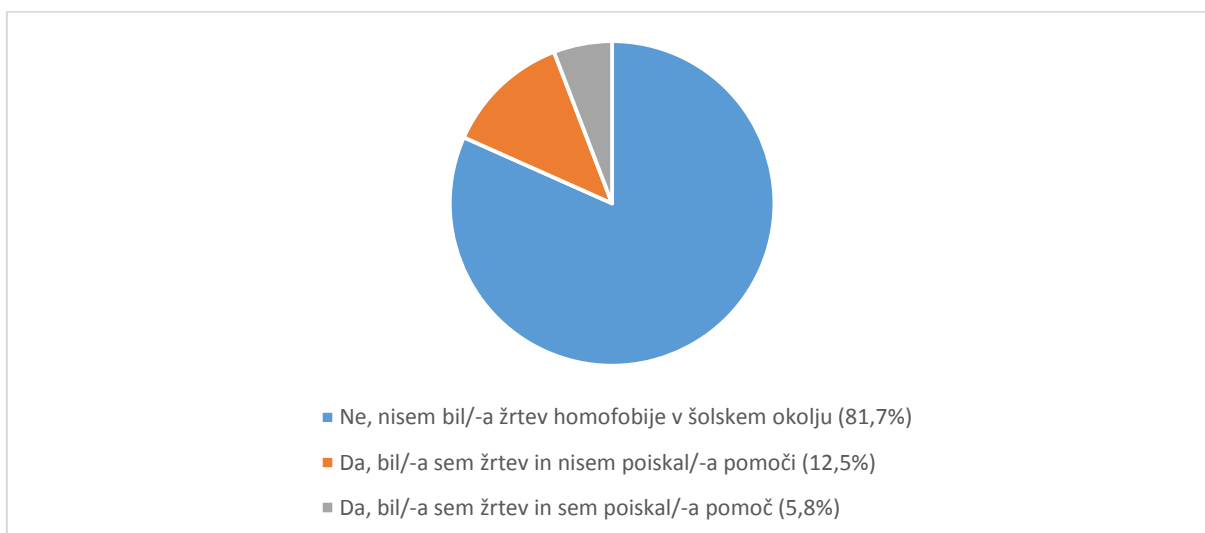
Na vprašanje, kako pogosto so bili v zadnjem letu potisnjeni, brcnjeni, udarjeni, poškodovani ali kako drugače fizično napadeni zaradi njihove spolne usmerjenosti, je 115 anketirancev odgovorilo nikoli (95,8 %), medtem ko je 5 anketirancev odgovorilo nekajkrat na leto (4,2 %). Od teh petih anketirancev so bili trije homoseksualno usmerjeni, 1 heteroseksualno in 1 biseksualno. Rezultate tega vprašanja sem grafično predstavil z grafom 4.7.

Graf 4.7: Pogostost fizičnega napada zaradi spolne usmerjenosti

Ali so v primeru, da so bili žrtve homofobije v šolskem okolju, poiskali pomoč, je 98 anketirancev odgovorilo, da niso poiskali pomoči, saj niso bili žrtve homofobije v šolskem okolju (81,7 %), 15 anketirancev je odgovorilo, da so bili žrtve homofobije in niso poiskali pomoči (12,5 %), medtem ko je 7 anketirancev odgovorilo, da so bili žrtve homofobije v šolskem okolju in so se odločili poiskati pomoč (5,7 %). Rezultate tega vprašanja sem grafično predstavil z grafom 4.8.

Graf 4.8: Odločitev glede pomoči

Spodnja tabela prikazuje, da se kar 9 izmed 12 homoseksualnih anketirancev ni odločilo poiskati pomoči, kar znaša 75 %. Pomoč sta se odločila poiskati 2 biseksualno usmerjena

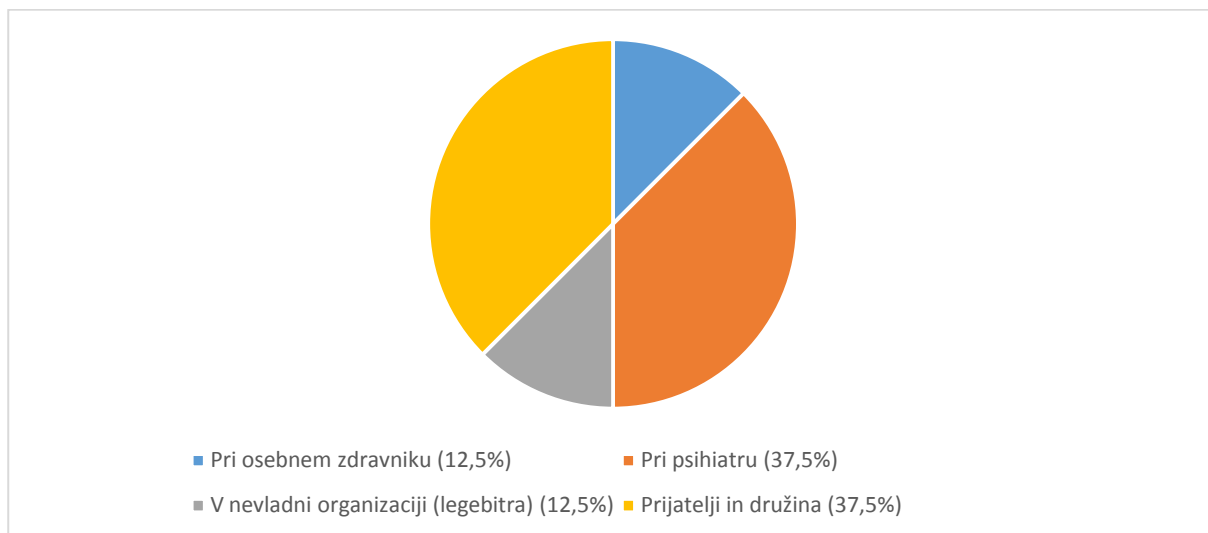
posameznika, kar znaša 40 %. Iz tabele je razvidno tudi, da se nihče izmed heteroseksualno usmerjenih anketirancev ni odločil poiskati pomoči.

Tabela 4.3: Odločitev glede pomoči glede na vrsto spolne usmerjenosti

	Heteroseksualna	Homoseksualna	Biseksualna	Aseksualna
So iskali pomoč	0	3	2	1
Niso iskali pomoči	1	9	3	1

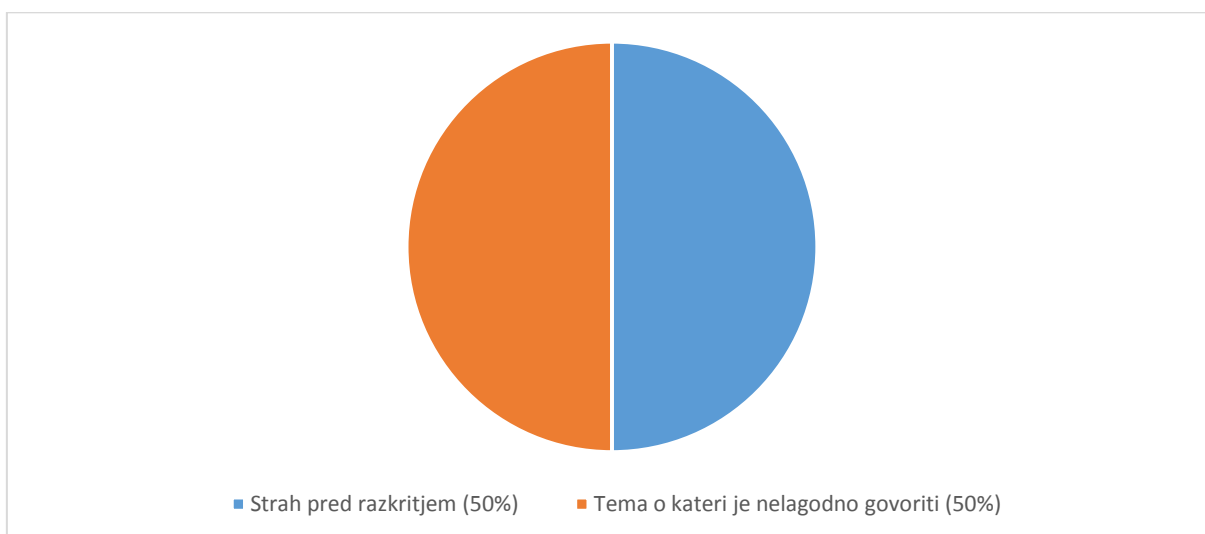
Na vprašanje, ali je anketiranec že kdaj poiskal/a pomoč, kje jo je poiskal/a, je 1 oseba odgovorila, da je pomoč poiskala pri osebnem zdravniku (12,5 %), 3 osebe pri psihiatru (37,5 %), 1 oseba v nevladni organizaciji (Legebitra) (12,5 %), 3 osebe pa so pomoč poiskale doma ali pri prijateljih (37,5 %). Rezultate tega vprašanja sem grafično predstavil z grafom 4.9.

Graf 4.9: Iskanje pomoči

Anketiranci so lahko v primeru, da so bili žrtve homofobnega nasilja in se niso odločili poiskati pomoči, napisali na črto, kaj jih je pri tem oviralo. 2 anketiranca sta odgovorila, da ju je oviral strah pred tem, da bi se razvedelo o njuni spolni usmerjenosti (50 %), 2 anketiranca pa sta odgovorila, da je to tema, o kateri je težko spregovoriti (50 %). Rezultate tega vprašanja sem grafično predstavil z grafom 4.10.

Graf 4.10: Ovire pri iskanju pomoči

4.2 Preverjanje hipotez

Na podlagi analize, ki sem jih izvedel, se lahko opredelim glede postavljenih hipotez.

H1: Vsaj 20 % dijakov je že bilo v šolskem okolju žrtev psihičnega nasilja.

Prvo hipotezo lahko zavrnem, saj je na vprašanje, ali so v zadnjem letu dijaki o tebi širili govornice ali laži zaradi tvoje spolne usmerjenosti, 20 anketirancev odgovorilo z da, kar znaša 16,6 %. Da bi bila hipoteza potrjena, bi moral delež znašati vsaj 20 %.

H2: Vsaj 70 % dijakov vsaj 1-krat na teden sliši homofobične zmerljivke.

Drugo hipotezo bom prav tako zavrnil, saj sem iz šestega vprašanja izvedel, da 51,6 % anketirancev vsaj enkrat na teden sliši homofobično zmerljivko. Da bi bila hipoteza potrjena, bi moral delež znašati vsaj 70 %.

H3: Več kot 50 % žrtev psihičnega nasilja je kasneje doživelo še fizično nasilje.

Glede na to, da je zgolj 5 anketirancev doživelo fizično nasilje, kar znaša 25 % vseh, ki so bili žrtev psihičnega nasilja, lahko hipotezo zavrnem.

H4: Žrtve psihičnega in fizičnega nasilja v večini primerov (več kot 50 %) nikoli niso poiskale pomoči.

To hipotezo lahko potrdim, saj se jih je med 22 anketiranci, ki so doživeli kakršno koli obliko psihičnega nasilja na podlagi spolne usmerjenosti, zgolj 7 odločilo poiskati pomoč, kar znaša 31,8 %. Pomoči ni poiskalo 15 oseb, kar znaša 68,2 %. To pa je več kot polovica.

H5: Več kot 10 % dijakov je že doživelo fizično nasilje zaradi njihove spolne usmerjenosti.

To hipotezo lahko zavrnem, saj je »zgolj« 5 anketirancev doživelo fizično nasilje, kar znaša 4,2 %. Ker je to manj kot 10 %, je hipoteza zavrnjena.

5 RAZPRAVA IN SKLEPI

Večinski del udeleženih v raziskavi glede na spolno usmerjenost predstavljajo heteroseksualno usmerjeni posamezniki, kar ni presenetljiv podatek. Delež heteroseksualcev predstavlja 72,5 %. Delež biseksualcev v moji raziskavi je 13,3 %, kar pomeni, da je to druga največja skupina. Za homoseksualce se je opredelilo 10,8 % anketirancev, 2 pa sta odgovorila drugo in ne želim odgovoriti, kar skupaj predstavlja 3,3 %.

Drugo vprašanje je potrdilo predvidevanje, da je homofobija v šolskem okolju še vedno prisotna v skrb vzbujajoče velikem številu. Kar 16,6 % anketirancev je namreč v zadnjem letu že bilo žrtev homofobije v šolskem okolju.

Predvideval sem, da bo več dijakov, ki so izkusili obliko homofobije preko interneta oziroma družabnih omrežij, saj na ta način homofobni posamezniki zakrijejo svojo identiteto. Rivers in Duncan (2013) namreč opozarjata, da je homofobija po internetu oziroma družabnih omrežij pojav, ki je v zadnjem času v porastu, vendar rezultati moje raziskave niso potrdili njune teorije. Homofobijo je tako preko tega načina izkusilo 6 posameznikov, kar znaša 5 % anketirancev. Številka sicer ni visoka, kaže pa na dejstvo, da je ta oblika nasilja prisotna, kar je še vedno skrb vzbujajoče.

Tudi kraje oziroma poškodovanja osebne lastnine na podlagi spolne usmerjenosti v gimnazijah niso pogost pojav, saj sta jih izkusila zgolj dva anketiranca, kar znaša 1,6 %. Tudi za to obliko nasilja lahko rečem, da ni ravno pogosta, se pa še vedno pojavlja, kar je prav tako skrb vzbujajoč podatek.

Še bolj skrb vzbujajoč podatek pa je, da je 15 anketirancev v zadnjem letu že bilo žrtev zmerljivk, oponašanja, groženj ali vzdevkov na podlagi spolne usmerjenosti. To znaša 12,5 %. Ta rezultat kaže, da je homofobija v šolskem okolju še kako prisotna.

Menim, da najpomembnejše, šesto vprašanje kaže na resnično problematiko homofobije v šolskem okolju. Zgolj 11 izmed 120 anketirancev je namreč odgovorilo, da v zadnjem letu nikoli v šolskem okolju še niso slišali homofobnih zmerljivk, kar pomeni, da je dobrih 90 % anketirancev vsaj nekajkrat na leto v šolskem okolju slišalo homofobne zmerljivke. Najpogostejši odgovor je sicer bil »nekajkrat na teden«, ki predstavlja dobrih 20 odstotkov. Sledi mu odgovor »vsak dan« s 16,6 %. Enkrat na teden homofobne zmerljivke sliši 14 % anketirancev, nekajkrat na mesec dobrih 15 % anketirancev, enkrat na mesec 12,5 % anketirancev ter nekajkrat na leto slabih 11 % anketirancev. Odgovori na to vprašanje dajejo vedeti, da se dijaki zavedajo, da so homofobične zmerljivke v šolskem okolju prisotne in da

homofobija obstaja. Odgovori so primerljivi z rezultati raziskave, ki sta jo izvajala Des Roches in Sweet (2008). Raziskava je bila izvedena v Kanadi in je raziskovala pogostost homofobnih zmerljivk. Rezultati so podobno kot pri moji raziskavi pokazali, da kanadski srednješolci večkrat na dan uporabljajo zmerljivko »peder« pri obračunavanju z njihovimi vrstniki, pri tem pa je beseda uporabljena kot žalitev.

Odgovori na naslednje vprašanje dajejo vedeti, da fizično nasilje v šolskem okolju ni prisotno v tolikšni meri kot psihično nasilje. 5 anketirancev je odgovorilo, da so bili nekajkrat na leto žrtev fizičnega nasilja na podlagi njihove spolne usmerjenosti, kar znaša 5 %. Čeprav je število žrtev fizičnega nasilja sorazmerno manjše v primerjavi s psihično obliko homofobije, kaže na resnično problematiko. Vsakršna oblika nasilja v šolskem okolju, še posebej če gre za fizično nasilje, bi morala izginiti iz šolskih hodnikov oziroma biti strogo sankcionirana. Maljavac in Magič (2009) sta raziskovala, kolikšen odstotek istospolno usmerjenih posameznikov je že doživelo fizično nasilje na podlagi njihove spolne usmerjenosti. Ugotovila sta, da je takih 27 % vseh istospolno usmerjenih oseb. Sodeč po mojih rezultatih predstavlja ta številka dobrih 30 % vseh istospolno usmerjenih posameznikov, kar je precej primerljivo z rezultati, ki sta jih dobila Magič in Maljavac.

Tudi odgovori na naslednje vprašanje kažejo na razsežnost problema, ki ga predstavlja homofobija v šolskem okolju. Kar 15 anketirancev, tj. 12,5 % vseh, je že bilo žrtev homofobije v šolskem okolju, vendar niso poiskali pomoči. Zanimalo me je tudi, zakaj žrtve homofobije v Sloveniji ne poiščejo pomoči, ko jo potrebujejo. Dobil sem zgolj dva različna si odgovora. Prvi se je nanašal na strah, da se bo njihova spolna usmerjenost razvedela. Tukaj gre za osebe, ki še niso »out« in vsakršno razkritje drugi osebi predstavlja strah, da bi za to skrivnost izvedela druga oseba. Menim, da osebe ne zaupajo osebnim zdravnikom, psihiatrom, centrom za socialno delo oziroma drugim nevladnim organizacijam ter mislijo, da bodo njihovo stisko posredovale prijateljem ali družini. Druga različica odgovora pa je bil, da o tej temi ni lahko govoriti. Odgovor je zelo podoben prvemu in se prav tako nanaša na dejstvo, da oseba o tem še ni pripravljena spregovoriti.

Nekaj anketirancev pa se je vendarle opogumilo in poiskalo pomoč. Največ dijakov je pomoč poiskalo pri prijateljih (2) in psihiatru (3). En anketiranec je pomoč poiskal pri osebnem zdravniku. Prav tako je en dijak pomoč poiskal pri nevladni organizaciji – Legebitri, še nekdo pa se je izpovedal svoji družini.

6 PREDLOGI

Na podlagi rezultatov izvedene raziskave predlagam, da se vsakršna uporaba homofobije aktivno sankcionira. Razredničarka naj že na začetku leta jasno pove, da šolsko okolje ne dopušča nobene oblike homofobije. V primeru, da bi v razredu zaznali homofobijo, je treba osebo enkrat opozoriti, naslednjič pa bi predlagal začasno izključitev iz šole. Trenutno ni za homofobijo nobenih resnejših sankcij, šole si celo zakrivajo oči, da obstaja, zato predlagam, da se slovenske gimnazije ravnajo po drugih državah (npr. ZDA), kjer se vsakršna oblika diskriminacije na podlagi osebne okoliščine (v katero spada tudi spolna usmerjenost) strogo sankcionira, tudi z izključitvijo. Tako rezultati kanadske raziskave o homofobnih zmerljivkah, izrečenih v šolskem okolju (Des Roches, Sweet, 2008), kot tudi rezultati moje raziskave so pokazali, da je popolnoma običajno, če dijaki vsakodnevno oziroma vsakotedensko uporabljajo zmerljivke na podlagi spolne usmerjenosti.

Država oziroma šole morajo še aktivneje pristopiti k odpravljanju zmerljivk na način, da ob teh dogodkih najprej dijaka opozorijo, da je tak jezik v šolskem okolju prepovedan, v primeru, da se to še naprej ponavlja, pa z nadaljnjimi, ostrejšimi ukrepi. Predlagam, da šolsko okolje obravnava homofobijo po načelu »ničelne tolerance«.

Predlagam tudi boljšo usposobljenost profesorjev in svetovalnih delavcev na področju homofobije. Kuhar (2011) ugotavlja, da so profesorice in profesorji slabo seznanjeni s homofobijo ter da med študijem nimajo zagotovljene ustrezne izobrazbe na to temo. To pripomore k temu, da homofobičnega diskurza ne naslovijo, ko bi bilo to potrebno. V tem primeru izgubijo odlično priložnost, da bi lahko pripomogli k zaustavitvi homofobije.

Menim tudi, da bi program splošne gimnazije moral vsebovati več učnih vsebin, ki se nanašajo na diskriminacijo, ki so jo deležni LGBT+ posamezniki. Predlagam, da šole v drugem letniku gimnazije pri obveznem predmetu Sociologije obravnavajo tematiko, povezano s spolom, spolno usmerjenostjo ter spolnim izrazom. Menim, da je ključnega pomena, da so gimnazijci izobraženi o tej temi, da bodo bolje seznanjeni z dejstvi, ki se nanašajo na življenje in diskriminacijo LGBT+ oseb. S tem bomo prekinili molk in pripomogli k odpravljanju stereotipov in predsodkov o LGBT+ osebah.

Predlagam tudi, da socialno delo lobira za pravice LGBT+ oseb v šolskem okolju na način, da predstavnikom oblasti, še posebej ministru za šolstvo in šport, predstavijo potrebe, ki so bile razvidne iz dosedanjih raziskav, ki so raziskovale homofobijo v šolskem okolju.

7 VIRI IN LITERATURA

Duncan, N., & Rivers, I. (2013). *Bullying: experiences and discourses of sexuality and gender*. London: Routledge.

Habbe, J. (2000). *Nasilje in varnost otrok v šolah*. Ljubljana: Lisac & Lisac.

Komidar, K., & Mandeljc, S. (2009). *Homoseksualnost skozi analizo učnih načrtov in šolske prakse*. *Sodobna pedagogika*. Ljubljana: Zveza društev pedagoških delavcev Slovenije.

Kuhar, R., Guzelj, P., Drolc, A., & Zabukovec, K. (1999). *O nasilju*. Ljubljana: Društvo za nenasilno komunikacijo.

Kuhar, R. (2001). *Mi, drugi: Oblikovanje in razkritje homoseksualne identitete*. Ljubljana: Škuc.

Kuhar, R. (2009). *Na križiščih diskriminacije: večplastna in intersekcijska diskriminacija*. Ljubljana: Mirovni inštitut.

Kuhar, R., Kogovšek Šalamon, N., Humer, Ž., & Maljevac S. (2011). *Obrazi homofobije*. Ljubljana: Mirovni inštitut.

Kuhar, R., & Šori, I. (2017): *Prizadevanja za enakost: okviri homofobije v Sloveniji*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Lipkin A. (1999). *Understanding Homosexuality, Changing Schools*. Colorado: Westview Press.

Lešnik, Mugnaioni, D., Koren, A., Logaj, V., & Brejc, M. (2009). *Nasilje v šolah*. Kranj: Šola za ravnatelje.

Magić, J. (2008). *Povej naprej: Raziskovanje, spremljanje in beleženje primerov diskriminacije, kršitev pravic in nasilja nad istospolno usmerjenimi v Sloveniji v obdobju med novembrom 2007 in novembrom 2008 (poročilo)*. Ljubljana: Legebitra.

Magić, J. (2012). *»Homofobija na naši šoli?«*. Ljubljana: Legebitra.

Magić, J., & Swierszcz, J. (2012). *Prebijmo molk: Priročnik za učitelje pri uvajanju razprave o homoseksualnosti in homofobiji v srednji šoli*. Ljubljana: Društvo informacijski center Legebitra.

- Makkonen, T. (2002). *The Causes, Forms and Consequences of Discrimination*. Helsinki: IOM
- Maljevac, S. in Magić, J. (2009). *Pedri raus!: Homofobično nasilje v šolah*. *Sodobna pedagogika*, 60(4), 90–104.
- McNamee, H. (2006). *Out on Your Own. An Examination of the Mental Health of Young Same-Sex Attracted Men*. Belfast: The Rainbow Project.
- Mesec, B. (1997) *Metodologija raziskovanja v socialnem delu I*. Ljubljana 1997.
- Mesec, B. (2014). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu 1: Načrtovanje raziskave (študijsko gradivo za interno uporabo)*. Ljubljana: FSD.
- Ostrman, A. (2002). Medvrstniško nasilje. V A. Kristančič (ur.), *Socialiacija agresije*, (str. 137). Ljubljana. Združenje svetovalnih delavcev Slovenije.
- Pahor, M. (1999). Nasilje na delovnih mestih medicinskih sester v Sloveniji. V D. Klemenc, & M. Pahor (ur.), *Nasilje in spolno nadlegovanje na delovnih mestih medicinskih sester v Sloveniji*, (str. 9–15). Ljubljana: Društvo medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov.
- Pan, M. (2007). *Ljubezen je ljubezen*. Ljubljana: Amnesty International Slovenije.
- Plummer, D. C. (2001) The quest for modern manhood: masculine stereotypes, peer culture and the social significance of homophobia. *Journal of Adolescence*, 24, 15–23.
- Pušnik, M. (1999). *Vrstniško nasilje v šolah*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Razpotnik, Š. (2004). *Mladoletniško nasilje*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Rigby, K. (2008). *Children and bullying: how parents and educators can reduce bullying at school*. Oxford: Blackwell.
- Sweet, M. E. & DesRoches, S. (2008). Citizenship for Some: Heteronormativity as Cloaked Bullying. *Journal of Gay and Lesbian Social Services* 19(3–4), 173–187.
- Takacs, J. (2006). Social exclusion of young lesbian, gay, bisexual and transgender (LGBT) people in Europe. Brussels: ILGA Europe, IGLYO.
- Ule, M. (2005). Predsodki kot mikroideologije vsakdanjega sveta. V V. Leskošek (ur.), *Mi in oni: nestrpnost na Slovenskem* (str. 21–40). Ljubljana: Mirovni inštitut.

Velikonja, N. (2004). *Dvajset let gejevskega in lezbičnega gibanja*. Ljubljana: Škuc.

Zabukovec Kerin, K. (2002). Vrstniško nasilje v šoli. V K. Aničić (ur), *Nasilje – nenasilje: priročnik za učiteljice, učitelje, svetovalne službe in vodstva šol* (str. 109–111). Ljubljana. I2.

Zaviršek, D. & Sobočan, A. M. (2012). *Mavrične družine grejo v šolo: perspektive otrok, staršev in učiteljic*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Žižek, S. (2007). *Nasilje*. Ljubljana: Analecta.

8 PRILOGE

8.1 Vprašalnik

Zdravo, moje ime je Žiga in obiskujem Fakulteto za socialno delo. Pri svojem diplomskem delu raziskujem razširjenost homofobije med gimnazijci slovenskih srednjih šol in potrebujem tvojo pomoč. Sodelovanje je prostovoljno in anonimno. Prosil bi te, da na vprašanja odgovarjaš iskreno, saj želim pridobiti kar se da točne podatke. Za sodelovanje se ti najlepše zahvaljujem!

1. Kako bi se samo opredelil/a? (Obkroži.)
 - a) Sem heteroseksualec/ka.
 - b) Sem gej ali lezbijka.
 - c) Sem biseksualec/ka.
 - d) Drugo. _____
 - e) Ne želim odgovoriti.

2. Ali so v zadnjem letu dijaki o tebi širili govorice ali laži zaradi tvoje spolne usmerjenosti ali pa ker so mislili/sumili, da si istospolno usmerjen/a? (Obkroži.)
 - a) DA
 - b) NE

3. Če si odgovoril/a z DA, ali so govorice ali laži širili na internetu ali po socialnih omrežjih? (Obkroži.)
 - a) DA
 - b) NE

4. Ali so dijaki na tvoji šoli v zadnjem letu namerno poškodovali tvojo osebno lastnino ali pa so jo ukradli/skrili zaradi tvoje spolne usmerjenosti ali pa ker so mislili/sumili, da si istospolno usmerjen/a? (Obkroži.)
 - a) DA
 - b) NE

5. Ali si bil/a v zadnjem letu žrtev zmerljivk, oponašanja, groženj ali vzdevkov zaradi tvoje spolne usmerjenosti ali pa ker so mislili/sumili, da si istospolno usmerjen/a? (Obkroži.)
 - a) DA
 - b) NE

6. Kako pogosto v šolskem okolju slišiš besedo »peder«, »toplovodar« »fag«, »lejzba« ali katerokoli drugo homofobno zmerljivko? (Obkroži.)
- a) Vsak dan
 - b) Nekajkrat na teden
 - c) Enkrat na teden
 - d) Nekajkrat na mesec
 - e) Enkrat na mesec
 - f) Nekajkrat na leto
 - g) Nikoli
7. Kako pogosto si bil/a v zadnjem letu potisnjen/a, brenjen/a, udarjen/a, poškodovan/a ali kako drugače fizično napaden/a zaradi spolne usmerjenosti ali pa ker so o tebi mislili/sumili, da si istospolno usmerjen/a? (Obkroži.)
- a) Vsak dan
 - b) Nekajkrat na teden
 - c) Enkrat na teden
 - d) Nekajkrat na mesec
 - e) Enkrat na mesec
 - f) Nekajkrat na leto,
 - g) Nikoli
8. V primeru, da si bil/a žrtev homofobije v šolskem okolju, ali si poiskal/a pomoč?
- a) Ne, nisem bil žrtev homofobije v šolskem okolju.
 - b) Da, bil/a sem žrtev in nisem poiskal/a pomoči.
 - c) Da, bil/a sem žrtev in sem poiskal/a pomoč.
 - d) Drugo (navedi). _____
9. Če si kdaj že poiskal/a pomoč, kje si jo poiskal/a? (Obkroži enega ali več odgovorov, ki veljajo zate.)
- a) Pri osebnem zdravniku
 - b) Pri psihiatru
 - c) Na centru za socialno delo
 - d) V nevladni organizaciji (navedi, kateri) _____
 - e) Na telefonu za pomoč v stiski
 - f) Drugo (navedi) _____

10. V primeru, da si bil/a žrtev homofobnega nasilja in se NISI odločil poiskati pomoči, napiši na črto, kaj te je pri tem oviralo.

11. Anketa je bila izvedena v kraju _____ (neobvezno).